

Miss Marple'nin son maceraları / makale

Category: Detektif proza, Kitapçı, Romanlar

написано kitapçı | 23 января, 2025

Miss Marple'nin son maceraları / makale MISS MARPLE'IN SON MACERALARI

Miss Marple, Agatha Christie'nin en az Hercule Poirot kadar ünlü bir dedektifi. Bir çok kez sinemaya ve televizyon dizilerine de uyarlandı. Size bu sayıda sözünü edeceğim kitabın adı Miss Marple'ın Son Maceraları. Ancak buradaki öykülerin hiçbiri yeni değil. Tamamı, Agatha Christie'nin daha önce yayınlanmış çeşitli kitaplarında dağınık bir biçimde yer almışlar.

Jane Marple, ilk kez 1927 yılının Aralık ayında, The Royal Magazın'deki kısa bir öyküde görüldü. Bundan sonraki ortaya çıkışı ise, 1930 yılında yayınlanan The Murder at the Vicarage (Ölüm Çılgılığı) adlı romanla oldu.

Agatha Christie, Roger Ackroyd Cinayeti'ndeki Doktor Sheppard'ın ablası Caroline'ın bu karakterin ilk örneği olduğunu söyler. Gerçekten de iki roman kişisi arasında sayısız benzerlikler vardır. Bunların başında, ikisinin de yaşlı, bekar, sivri dilli, aşırı meraklı, zeki ve dedikoducu olmaları gelir.

Bu dedikoducu olma hali ve sivri dillilik Miss Marple'ın ilk macerasında iyice göze batar. En masum insanlar için bile, evde kalmış bu yaşlı kız, tehlikeli, çekinilmesi gereken bir kişidir. Herşeye burnunu sokmaktan, konuşmaları gizlice dinlemekten, sabah akşam etrafı gözetlemekten (bu konuda kuş gözleme iyi bir bahanedir), hizmetçilerden yanlarında çalıştıkları aileler hakkında bilgi toplamaktan asla bıkmaz ve usanmaz. Bu korkunç derecede meraklı yaşlı kızın en kötü yanı ise imalarıdır. Yani, düşüncesini açıkça değil de onu hatırlatacak, çağrıştıracak şeyler söylemesidir ki, bu bazen çok incitici olabilmektedir.

Esprî yeteneği hemen hemen hiç olmayan, sevimsiz ve çekilmez Miss Marple'in zekasına, belleğine, gözlem gücüne, ayrıntılara olan düşkünlüğüne ve nesnel gerçeği kusursuz bir biçimde algılama yeteneğine ise ancak şapka çıkarılabilir.

İşin güzel yanı, Agatha Christie onun bütün olumsuz yanlarını giderek azaltmış, Miss Marple'in eline şiş verip yün ördürmek suretiyle onu daha sevimli yapmayı başarmıştır.

■ Miss Marple'in Yaşamı

Klasik polisiyenin altın çağında ortaya çıkan Jane Marple, gürültülü şehir hayatından uzakta, St. Mary Mead adlı küçük bir köyde oturur. Viktoryan dönemin ahlak anlayışına derinden bağlıdır. Bu yüzden kendisini geri kafalı biri olarak tanımlar. Dindardır ve kiliseye düzenli olarak gider. Sık sık değişen hizmetçilerini ve arasıra gelen, hayattaki tek akrabası, yeğeni Raymond'u saymazsak yalnız yaşayan biridir. Raymond West, 'inanılmayacak kadar kötü bir hayat süren' insanları anlatan, romanlar kaleme alan bir yazardır. Miss Marple bu romanlardan hiç hoşlanmaz ama yeğenini takdir etmeyi de bilir. Köy yaşamını daima küçük gören, Jane teyzesini ise bir dedektif olarak kabullenmek de güçlük çeken Raymond'un bu tutumu, ilerleyen yıllarla birlikte değişir. Kitapları fazla satılmayan ama tanınmış bir yazar olduğunda artık teyzesinin özel yetenekleri hakkında hiçbir kuşkusunu yoktur.

Miss Marple'in Agatha Christie'nin diğer ve en önemli dedektifi Hercule Poirot'dan daha özgün bir karakter olduğuna götürmez. Sıradan biridir, basit giyinir, pahalı zevkleri, eğlenceleri yoktur. Tatile çıktığında çoğu kez masraflarını yeğeni Raymond West karşılar. Gelirinin nereden geldiği de belirsizdir. Muhtemelen devletten maaş almaktadır. Az yer, fazla konuşmaz, iki lafı bir araya getirmekte zorlanır. Bugün bile hâlâ benzerlerini görebileceğiniz tipik bir taşralı İngiliz hanımefendisidir.

■ Miss Marple'in Son Maceraları

Miss Marple'in Son Maceraları (Miss Marple's Final Cases)

adıyla yayınlanan kitapta dokuz kısa öykü var. İngiltere'deki ilk baskısı Agatha Christie'nin ölümünden sonra yapılmış olsa da aslında öyküler 1939 ile 1954 yılları arasında yazılmış. Ancak, bunların sadece yedisi Miss Marple öyküsü. Diğer ikisi ise, Agatha Christie'nin bilinen tarzının dışında doğaüstü olarak nitelenebilecek türde gizem öyküleri. Özellikle yaşayan oyuncak bebek temasının işlendiği belki de ilk örnek olan Terzinin Bebeği (The Dressmaker's Doll) gerçekten ürkütücü bir öykü. Christie üslubuna biraz daha yakın duran Karanlık Sularda (In a Glass Darkly) ise, yazarın birçok romanında okuyucuya yutturmayı başardığı basit bir hileye dayanıyor.

Tabii kitaptaki asıl önemli olan öyküler, Miss Marple'a ait olanlar. Tapınak (Sanctuary) adındaki ilk öykü, rahibin karısının kilisede yaralı bir adamı bulmasıyla başlıyor. Adamın anlamsız birkaç kelime söyleyip ölmesi üzerine, kadının kuşkuлары iyice artıyor ve o sırada eşiyle birlikte Amerika'ya gitmiş olan yeğeni Raymond West'in Londra'daki dairesinde kalan Miss Marple'ı ziyaret etmeye karar veriyor.

İkinci öykü ise Tuhaf Bir Şaka (Strange Jest) adını taşımakta. Muzip bir amcanın, ölümünden sonra, yeğenlerine bıraktığı miras konusunda oynadığı küçük oyunu anlatan bu öykü, adından da anlaşılacağı üzere, neşeli bir Miss Marple macerası.

Üçüncü öykü Mezura Olayı (Tape-Measura Murder), klasik bir Agatha Christie usulü cinayeti anlatıyor. St. Mary Mead'da dindar bir kadın evinde ölü bulunur. Herkesin düşündüğü gibi katil gerçekten kocası mıdır? Kısa ama ustalıklı yazılmış bir cinayet öyküsü. Miss Marple, her zamanki gibi iyi bir gözlemci, çıkarımları ise net ve sağlam.

Gene St. Mary Mead'de geçen bir cinayet öyküsü var dördüncü sırada: Kâhya Kadın (The Case of Caretaker). Miss Marple hastadır. Dr. Baydock ona kendi yazdığı bir öyküyü getirir okuması için. Bu aslında gerçek bir olaydır ve öykünün sonunu yazacak olan kişi Miss Marple'den başkası değildir. Kâhya Kadın, güzel bir öykü ama Agatha Christie'nin benzer konuda yazdığı ünlü bir romanı var. Cinayetin işleme biçimi bile tıpatıp aynısı. Yani yazarımız resmen kendi kendisinden

intihal yapmış. Esinlenmiş mi desek yoksa?

Miss Marple'in ilginç özelliklerinden biri de sık sık hizmetçi değiştirmesidir. Bunun sebebi, bu işi meslek edinecek ve henüz acemi olan genç kızların onun yanında bilgi ve görgülerini arttırdıktan sonra daha büyük bir yerde çalışmak üzere ayrılmalarıdır. Bu yüzden, İngiltere'nin bir çok yerinde Miss Marple'in yakından tanıdığı sayısız hizmetçi vardır. Kusursuz Hizmetçi (The Case of Perfect Maid) adlı öyküde de bunlardan biri anlatılıyor. Bu kez, tanıdığı hizmetçilerden birinin çalıştığı evin hanımının broşu kaybolmuştur. Suç, açıkça söylenmese de Gladdie'nin üzerine yıkılmak istenmektedir. Miss Marple hizmetçi kızın onurunu kurtarmak amacıyla işe karışır. Hoş ve eğlenceli bir Agatha Christie klasiği.

Kitaptaki altıncı öyküyü Miss Marple, yeğeni Raymond'la onun karısı Joan'a anlatıyor. Birkaç yıl önce, ilkbaharın ilk günlerinden birinde, şimdi vefat etmiş olan Bay Petheric, yanında genç bir adamla Miss Marple'ı ziyarete gelir. Genç adamın karısı bir süre önce kaldıkları bir otelde gizemli bir biçimde öldürülmüştür. Bütün şüpheler, her zaman olduğu gibi kadının kocasının üzerinde toplanmıştır. Miss Marple, konuklarına brandy ikram eder ve olayı tüm ayrıntılarıyla anlatmalarını ister. Bu, bir kapalı oda cinayetidir. Ama onu çözmek Miss Marple için hiç zor olmaz. (Miss Marple Bir Öykü Anlatıyor/Miss Marple's Tell a Story)

Gelelim son öyküye. Yani Greenshaw's Folly'ye. Nedense, kitabı yayınlayan yayınevi öykünün orijinal adını aynen muhafaza etmiş. Türkçe'ye çevirmeye gerek duymamış. Belki bunun nedeni, bir evin adı olmasıdır. In a Glass Darkly'yi, Karanlık Sularda yapabilen bir yayınevi için çok şaşırtıcı. (Aynı yayınevının örneğin Murder of Roger Ackroyd'u Ölümün Sıcak Eli adıyla yayınlamasını düşünürsek hele.)

Adını Greenshaw'un Çılgınlığı diye çevirebileceğimiz bir evin çevresinde dönüyor bütün olaylar. İşin içinde zengin ve yaşlı bir kadın, bir vasiyetname, cinayet ve gene değişik bir kapalı oda muamması var. Olayların bir kısmı Raymond West'in tanıklığında gelişiyor. Son noktayı ise Miss Marple koyuyor her zamanki gibi. Kitaptaki en güzel öykü diyebilirim.

■ Kitabın Künyesi:

Miss Marple'ın Son Maceraları / Miss Marple's Final Cases

Yazan: Agatha Christie

Çeviri: Çiğdem Öztekin

Yayınevi: Altın Kitaplar

Basım yılı: Kasım 2013 / 3. Basım

Sayfa Sayısı: 192 Detektif proza